

En grøn og retfærdig genstart

92-gruppens¹ input til strategiske prioriteter i en ny udviklingspolitisk strategi

I lyset af de kriser, som Danmark og verden står overfor ved begyndelsen 2021, er det helt centralt, at den nye udviklingspolitiske strategi prioriterer klimakrisen, biodiversitetskrisen, forebyggelsen af fremtidige pandemier, den øgede sociale ulighed samt det øgede pres på menneskerettighederne og civilsamfundet, der opleves i mange lande.

De kriser vi oplever i verden i dag, er dybt forbundne og på mange måder gensidigt accelererende. Handling og løsninger må reflektere disse sammenhænge, gennem holistiske tilgange og **prioritering af integrerede løsninger**, så de begrænsede ressourcer i udviklingsbistanden får størst mulig effekt på flere kriser samtidigt. Sammenhængen mellem de globale udfordringer og løsninger er et grundlæggende princip for FNs 17 verdensmål, som dog ofte bliver glemt, når indsatser skal designes og prioriteres. Denne cherry-picking og silo-tænkning skal den nye udviklingspolitiske strategi gøre op med, hvis vi skal have mest mulig effekt af vores udviklingsbistand.

I en række internationale konsensusrapporter, fra bl.a. IPCC og IPBES, har klima- og biodiversitetsforskere dokumenteret, at kriserne er akutte. Forskerne understreger, at det **kræver hurtig og ambitiøs handling med umiddelbar effekt**, hvis vi skal have en chance for at holde den globale opvarmning under 1,5 grader og stoppe tilbagegangen af natur og biodiversitet, inden hele økosystemer kolliderer, med uoverskuelige konsekvenser for fremtidige generationers muligheder for at skabe et godt liv på vores planet.

Spredningen af Covid-19 i hele verden i løbet af 2020 medførte, foruden en global sundhedskrise, også en række uoverskuelige negative økonomiske, sociale og rettighedsmæssige følgevirkninger, som vi endnu ikke har set de fulde konsekvenser af. Det er derfor helt centralt, at Danmark og verden ikke kommer *tilbage* til den u-bæredygtige situation vi var i, i begyndelsen af 2020, men i stedet søger at komme frem imod en **grøn, retfærdig og bæredygtig genopbygning** af de nationale og internationale samfund og økonomier.

92-gruppen anbefaler derfor en grøn og retfærdig genstart frem mod en bæredygtig udvikling, som det gennemgåede tema for den nye strategi, med øget fokus på at etablere integrerede løsninger på klimakrisen, naturkrisen samt demokrati- og sociale kriser.

<p>1. Klimakrisen udgør den største umiddelbare trussel mod en bæredygtig udvikling for verdens fattigste, på både kort og lang sigt. Strategien bør derfor sikre:</p>
--

Øget fokus på tilpasning. Det fremgår af Paris-aftalen, at der skal sikres balance mellem de midler som gives til hhv. tilpasning og reduktion, men der er ingen balance i dag. Donorer rapporterer langt mere bistand til reduktion af udslip end til klimatilpasning. Danmark bør fremover sikre en balanceret fordeling af Danmarks egen klimabistand; aktivt fremme, at større klimafonde/udviklingsbanker øger deres støtte til tilpasning; og arbejde for, at klimabistanden i højere grad går til de mest sårbare lande, som Paris-aftalen foreskriver.

¹ 92-gruppen, Forum for bæredygtig udvikling, er et netværk af danske civilsamfundsorganisationer, som arbejder for bæredygtighed, miljø og menneskerettigheder. I denne sag tegnes 92-gruppen af (alfabetisk):

Amnesty International Danmark, Care Danmark, Danmarks Naturfredningsforening, DIB, FN-Forbundet, Global Aktion, Greenpeace, Oxfam Ibis, IWGIA, Klimabevægelsen, KULU, Mellempøkeligt Samvirke / Action Aid, Miljøorganisationen Vedvarende Energi, Nyt Europa, Red Orangutangen, Rådet for Grøn Omstilling, Sex & Samfund, U-landsforeningen Svalerne, Verdens Skove, WWF Danmark, Økonet.

Øget fokus på lokaliseret klima-robusthed og naturbaserede løsninger, som samtidigt øger tilpasning og mindsker udslip af drivhusgasser. Lokalsamfunds evne til at sætte rammerne for værdig levevis afhænger i høj grad af adgang til robuste og intakte økosystemer. Økosystembevarende lokaludviklingsindsatser med fokus på resiliens, såsom **naturbaserede klimaløsninger**, beskytter samfund imod konsekvenserne af klimaforandringer, som understreget af Global Commission on Adaptation i sin rapport "Adapt now – A global call for leadership on climate resilience"²: Den udviklingspolitiske strategi bør prioritere investeringer i naturen som vigtige klimaindsatser, ligesom England og Frankrig netop har øremærket 30% af deres internationale klimafinansiering til Naturbaserede Løsninger (*One Planet Summit, januar 2021*)³.

Fokus på klimafinansiering, innovation og partnerskaber **Danmark har en dobbelt forpligtelse om adskilte midler, som bør fremgå klart i en ny udviklingspolitisk strategi.** Overfor udviklingslandene har Danmark to forskellige forpligtelser: Udviklingsbistand og klimafinansiering⁴. Klimafinansieringen skal være *ny og additionel* og kan således ikke tages fra udviklingsbistanden. Udviklingsbistanden er den forudgående forpligtelse, som FN allerede i 1970 satte til mindst 0,7% af BNI. Danmark bør øge udviklingsbistanden til 1% af BNI og derudover afsætte midler til natur- og klimafinansiering, og yde reelt ny og additionel klimafinansiering til udviklingslandene på mindst 5 mia. kr./år, for at leve op til sine forpligtelser under Parisaftalen.

Innovativ klimafinansiering⁵. Dette er **nødvendigt for at drive klimaforhandlingerne og processen for nye nationale klimaplaner (NDC-processen)** fremad og sikre, at udviklingslandene kan levere de nye skærpede NDC'er, som Parisaftalen afhænger af. Målsætningen i regeringens globale klimastrategi om *at arbejde internationalt på at sikre tilstrækkelig klimafinansiering til klimatilpasning i de fattigste og mest udsatte lande*⁶ bør gentages i den ny udviklingspolitiske strategi. Blandt de anbefalinger, som har direkte betydning for udviklingspolitikken, og som derfor bør indtænkes i den nye strategi, er Danmarks forpligtelse, jf. Parisaftalens art 2,1c, til at bringe alle sine finansielle strømme, både offentlige og private, på linje med, at Parisaftalens temperaturmål kan opfyldes.

Fremme af potentialet i innovation og partnerskaber. De forandringer, der rammer verdens fattigste som følge af klimaforandringerne, kalder på nye svar og innovative løsninger. Derfor bør den nye udviklingspolitiske strategi indeholde et endnu stærkere fokus på potentialet i innovation og partnerskaber, som kan skaleres og udbredes til endnu flere lande. Ligeledes bør det fremgå af strategiens afsnit om partnerskaber og innovation, at **civilsamfundet spiller en særlig vigtig rolle**, dels i forhold til at etablere frugtbare partnerskaber, dels i forhold til at sikre, at innovationsprocesserne foregår bottom-up og svarer på reelle, lokale behov.

2. Den demokratiske og sociale krise indebærer større ulighed samt et øget pres på civilsamfundet, med flere dræbte miljø- og rettighedsforkæmpere, hvilket er en hindring for udvikling.
Strategien bør derfor sikre:

Råderum for civilsamfundet. De tre kriser rammer jordens fattigste og mest udsatte mennesker hårdest ved at udhule deres rettigheder og ødelægge betingelserne for deres livsgrundlag.

² "The natural environment is humanity's first line of defense against floods, droughts, heat waves, and hurricanes. A thriving natural environment is fundamental to adaptation in every human enterprise.... There is still time to protect and work with nature to build resilience and reduce climate risks at all scales, but the window is closing. <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>

³ <https://www.climatechangenews.com/2021/01/11/france-uk-lead-push-climate-finance-restore-nature/>

⁴ 92-gruppens høringssvar til Energistyrelsen ifm. høring om global afrapportering for de internationale effekter af den danske klimaindsats, 7. december 2020, s. 6

⁵ International klimaindsat, Brev til Dan Jørgensen fra 92-gruppen og Globalt Fokus, 29. maj 2020, s. 10

⁶ *En Grøn og Bæredygtig Verden, regeringens langsigtede strategi for global klimaindsats*, september 2020, s. 25)

De seneste år er rekordhøje antal oprindelige folk-, miljø- og demokratiforkæmpere dræbt, mishandlet og frataget deres civile rettigheder, COVID restriktioner er benyttet til at øge presset yderligere på folkelige bevægelser og naturressourcer. Fattige samfund og oprindelige folk kæmper for at blive hørt og konsulteret og få deres rettigheder håndhævet, hvilket i sig selv vil være et stort skridt henimod at bevare skovene og regulere klimaet.

Retfærdig og inkluderende genstart. Rettigheder skal være i fokus i Danmarks klimaarbejde, herunder at mainstreame Danmarks prioriteter og ambitioner ift. at fremme oprindelige folks rettigheder samt ligestilling og SRSR i klimainsatser og internationale samarbejder (f.eks. GCF/den Grønne Klimafond). Danmark bør endvidere aktivt arbejde for implementeringen og finansieringen af Gender Action Plan samt UNFCCC's Local Communities and Indigenous Peoples Platform. Kampen for rettigheder bibringer også positive sidegevinster for menneskeheden og miljøet. For eksempel, mens oprindelige folk kun udgør 6% af verdens befolkning, beskytter de via deres territorier en fjerdedel af verdens landoverflade og derved også en estimeret 80% af verdens resterende biodiversitet.⁷ Kampen for oprindelige folks rettigheder er derfor også et indirekte bidrag til vitale klima- og biodiversitets løsninger.

At Danmark arbejder for en stærkere prioritering af menneskerettigheder og en rettighedsbaseret tilgang. Menneskerettigheder bør stå i centrum for Danmarks udviklingsarbejde og humanitære indsatser. Danmark har i perioden 2019-2021 sæde i FN's Menneskerettighedsråd og bør også derefter fortsætte med at være en prominent international aktør og fortaler for menneskerettigheder. Danmarks internationale menneskerettighedsforpligtelser, skal reflekteres og prioriteres i den udviklingspolitiske strategi. Danmark bør gennem sit internationale engagement gå forrest for at sikre, at alle lande respekterer og promoverer menneskerettigheder, herunder bl.a. retten til sundhed, inklusiv seksuelle og reproduktive rettigheder, retten til udvikling, oprindelige folks rettigheder, rettigheder for migranter, børn, mennesker med handicap, LGBTI+-personer og andre mennesker i sårbare situationer, samt kønsligestilling og lighed på tværs af alder.

3. Naturkrisen. Verden står midt i den 6. masseuddøen af arter. Denne gang ikke forårsaget af altødelæggende meteornedslag, men af vores menneskelige aktiviteter med degradering af de naturlige levesteder og økosystemer til følge. Natur- og biodiversitetskrisen har potentielt endnu større negativ effekt på fattigdomsbekæmpelse, konfliktforebyggelse og fremtidige generationers muligheder, end klimakrisen. Naturkrisen har været stort set fraværende i dansk udviklingsbistand indtil nu. Det er der et presserende behov for at ændre på.
Strategien bør derfor sikre:

Fokus på økosystemer, fødevarerikkerhed, sundhed og forebyggelse af pandemier

Ødelagte og degraderede økosystemer ligger ofte til grund for f.eks. fødevarerikkerhed, ulighed, øget konflikt og migration og øger desuden risikoen for nye pandemier. Der er både store udviklings- og naturmæssige fordele ved at beskytte og genoprette landbaserede og marine økosystemer, begrænse tabet af biodiversitet, fremme naturens modstandsdygtighed og lagre kulstof naturligt. **Naturbaserede løsninger** har store og uudnyttede potentialer for at skabe synergier og positiv impacts ift. klima- og udviklings- og biodiversitetsudfordringer. Det var af denne grund stærkt bekymrende, at der var meget begrænset fokus på de miljørelaterede Verdensmål i den udviklingspolitiske strategi fra 2017.⁸ **Den nye udviklingspolitiske strategi bør fremme de positive synergier mellem udvikling, klimatiltag og bevarelse af natur og biodiversitet.** Et særligt fokus bør gives til at forebygge fremtidige pandemier ved at identificere og stoppe

⁷ <https://sacredland.org/biodiversity-thrives-on-indigenous-sacred-lands/>

⁸ Verden 2030 - Danmarks udviklingspolitiske og humanitære strategi, januar 2017, s. 10.

de stærke sammenhænge der er mellem degraderede økosystemer, vores intensive fødevarerproduktion og den kraftige stigende frekvens af pandemier gennem de sidste årtier.

At CBD-COP15 gøres til en Parisaftale for naturen i 2021

Strategien skal integrere Danmarks forpligtelser under biodiversitetskonventionen og fokusere på reelle naturbaserede løsninger. Danmarks internationale forpligtelser under biodiversitetskonventionen og Parisaftalen skal inkluderes i den nye udviklingspolitik. De nuværende globale biodiversitetsmål under Biodiversitetskonventionen udløber i 2020 og verdenssamfundet skal enes om nye mål for 2020-2030.

4. Ansvarlighedsdimensionen i danske investeringer og virksomhedsadfærd.

Markedsdrevet vækst og hensynet til menneskerettigheder og miljø bør ikke være hinandens modsætninger, sådan som undersøgelser viser er tilfældet.

Strategien bør derfor sikre:

En ordentlig balance mellem markedsdrevet vækst og hensynet til menneskerettigheder og miljø. Ansvarlig skattebetaling udgør også en væsentlig del af ligningen. Analyser på både EU-plan og i Danmark⁹ viser, at det kun er omkring 1/3 af store virksomheder og finansielle institutioner der gør en ordentlig indsats på menneskerettigheds- og miljøområdet i forbindelse med deres verdensomspændende aktiviteter og investeringer - i overensstemmelse med FNs og OECDs retningslinjer på området. Det bør i den nye strategi tydeligt fremgå, at **Danmark vil arbejde for at gøre det lovpligtigt for danske virksomheder og finansielle institutioner at respektere menneskerettigheder og miljø i forbindelse med deres verdensomspændende aktiviteter – også i udviklingslandene**, samt bidrager til samfundet gennem en ansvarlig skattebetaling.

Fokus på lovgivning om nødvendig omhu/due diligence samt strafansvar ved domstolene i alvorlige sager og derved bidrage til at sikre, at såvel offentlige som private udviklings- og klimamidler bruges og investeres med ansvarlig og bæredygtig virksomheds- og investeringsadfærd for øje. Danske virksomheder og finansielle institutioner bør være forpligtet ved lov til at respektere internationalt anerkendte menneskerettigheder og miljøstandarder¹⁰, herunder især FN's og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsadfærd.

At Danmark sammen med andre lande spiller en proaktiv rolle i at sikre ordentlig EU-lovgivning på området. Der er lovgivning på vej i EU, men, men Danmark skal ikke bare afvente EU-processen: Hvis resultatet bliver mere "tick-the-box" øvelser fra erhvervslivets side, er det hverken er i miljøets, rettighedshavernes eller virksomhedernes interesse. Som et normalt førende land på CSR-området er det derfor vigtigt, at Danmark spiller en proaktiv og progressiv rolle i forhold til, at der opnås god lovgivning på EU-plan og det er også vigtigt at der indføres god og tilstrækkelig lovgivning i Danmark uanset hvad der sker på EU-plan. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at der ikke kun er fokus på en forbedring af virksomheders indsats på miljø og menneskerettighedsområdet, men også på adgang til domstolene for ofre for alvorlige krænkelse og skader på miljøet, der involverer virksomheder. På internationalt plan er der for mange frygtelige sager, hvor der ingen kompensation eller retfærdighed er at finde for ofrene. Det tidligere råd for samfundsansvar, under ledelse af tidligere CEO for Novo Nordisk, Mads Øvlisen, har da også anbefalet regeringen at adressere dette.¹¹

⁹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8ba0a8fd-4c83-11ea-b8b7-01aa75ed71a1>;
<http://www.allianceforcorporatetransparency.org/>;
<https://www.humanrights.dk/publications/danish-companies-documentation-their-human-rights-work>;
<https://danwatch.dk/ni-danske-virksomheders-due-diligence/>

¹⁰ Forslag til lov om virksomheders ansvar for respekt af internationalt anerkendte menneskerettigheder og miljøstandarder, Følgebrev fra 92-gruppen, december 2020. s. 6

¹¹ https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Business/NationalPlans/Denmark_NationalPlanBHR.pdf